

VIJEĆE ZA FINANCIJSKU STABILNOST

HNB, Hanfa, MF, DAB

IZVJEŠTAJ O RADU VIJEĆA ZA FINANCIJSKU STABILNOST U 2016. GODINI

UVODNE NAPOMENE

U trećoj godini rada Vijeća za financijsku stabilnost naglasak je bio na identifikaciji, ocjenjivanju i razmatranju sistemskih rizika, aktivnostima povezanim s ispunjavanjem zahtjeva iz upozorenja i preporuka Europskog odbora za sistemske rizike (ESRB), osiguravanju suradnje i razmjene informacija između nadležnih tijela te sudjelovanju u aktivnostima vezanim uz oporavak i sanaciju kreditnih institucija i nebankarskih financijskih institucija. Ovaj izvještaj odnosi se na 2016. godinu te će se navesti najvažniji podaci o Vijeću, njegovim aktivnostima i donesenim zaključcima iz tog razdoblja.

SASTAV VIJEĆA ZA FINANCIJSKU STABILNOST

Vijeće čine predstavnici institucija ključnih za očuvanje financijske stabilnosti u Republici Hrvatskoj, a to su Hrvatska narodna banka (HNB), Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (Hanfa), Ministarstvo financija Republike Hrvatske i Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka (DAB).

Predsjednik i član Vijeća jest guverner HNB-a Boris Vujčić. Ostali predstavnici HNB-a koji su na jednogodišnji mandat imenovani odlukom Savjeta HNB-a bili su: Relja Martić, zamjenik guvernera, Vedran Šošić, viceguverner za poslove iz područja istraživanja i statistike, te Damir Odak, viceguverner za poslove iz područja bonitetne regulative i supervizije.

Predstavnici Hanfe su predsjednik Upravnog vijeća Petar-Pierre Matek te Gordana Letica, zamjenica predsjednika Upravnog vijeća Hanfe, koju je na jednogodišnji mandat imenovalo Upravno vijeće Hanfe.

Predstavnik Ministarstva financija je ministar Zdravko Marić, koji je 30. lipnja razriješio dužnosti dotadašnjeg člana Maroja Langa te uza sebe imenovao Hrvoja Radovanića.

Predstavnica DAB-a je direktorica Marija Hrebac, koja je uza sebe na jednogodišnji mandat imenovala Emiliju Nagj.

RAD VIJEĆA ZA FINANCIJSKU STABILNOST

Vijeće se u 2016. godini, u skladu sa zakonom, sastalo dva puta; 14. srpnja i 27. prosinca, a raspravljalo je i razmjenjivalo mišljenja o ukupno jedanaest točaka dnevnog reda.

Na sjednicama se govorilo o ranjivostima gospodarstva i rizicima za financijsku stabilnost u Republici Hrvatskoj, o najnovijim makroekonomskim pokazateljima, kretanjima u bankarskom sektoru i nebankovnim financijskim posrednicima te o financijskim uvjetima u zemlji i na međunarodnim financijskim tržištima.

Članovi Vijeća su tako na sjednicama upoznati s analitičkom ocjenom pokazatelja sistemskih rizika strukturne i cikličke prirode, kao i s rezultatima anketnog ispitivanja prakse definiranja kamatnih stopa kreditnih institucija. Obaviješteni su i o kretanjima na nebankarskom financijskom tržištu, odnosno o poslovanju nebankovnih financijskih posrednika. Povrh toga, predstavljeni su im rezultati novog ciklusa identifikacije banaka kao ostalih sistemski važnih kreditnih institucija.

Kada je riječ o mjerama usklađivanja s recentnim preporukama ESRB-a, razmatrane su Preporuka Odbora u smislu prikupljanja podataka povezanih s tržištem nekretnina i harmonizacijom relevantnih pokazatelja (Preporuka ESRB/2016/14 o zatvaranju praznina u podacima o nekretninama¹), potom Preporuka o praćenju materijalno značajnih izloženosti za treće zemlje (ESRB/2015/1²), kao i Preporuka o potencijalnim prekograničnim efektima i koordiniranju mjera u Europskoj uniji (ESRB/2015/2³). Uzimajući u obzir ulogu tržišta nekretnina kao i sveobuhvatnost Preporuke o zatvaranju praznina u podacima o nekretninama, Vijeće je prihvatilo inicijativu za osnivanje radne skupine sastavljene od predstavnika Hrvatske narodne banke, Ministarstva financija i Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga, s ciljem pripreme podloge za usklađivanje s navedenom preporukom.

Članovi Vijeća su na sastancima upoznati sa strukturnim ranjivostima domaćega gospodarstva koje su se tijekom 2016. blago smanjile zbog nastavka rasta gospodarske aktivnosti, provedene fiskalne konsolidacije, pozitivnih platnobilančnih ostvarenja i pada udjela inozemnog duga u BDP-u. Smanjenju ranjivosti kućanstava pridonijeli su rast zaposlenosti i raspoloživog dohotka, dok je ranjivost sektora poduzeća smanjena zbog dobrih poslovnih rezultata u 2015. i očekivanja povoljnih rezultata za prvi dio 2016.

Pokazatelji poslovanja i kretanja na tržištu kapitala nisu upućivali na povećane ranjivosti i rizike iz tog segmenta financijskog sustava. Kretanja na domaćem tržištu kapitala bila su stabilna, a financijski uvjeti na domaćem i na međunarodnim financijskim tržištima i nadalje su bili blagi, unatoč povećanoj neizvjesnosti nakon referendumske odluke Velike Britanije o izlasku iz Europske unije.

Članovi Vijeća informirani su o tome da je krajem 2016. godine Europska komisija odobrila Shemu za sanaciju malih banaka čija je sanacija u javnom interesu, a koja je formirana prema započetom postupku sanacije Jadranske banke. Prije sanacije provodit će se potpuni otpis

¹ https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/recommendations/2016/ESRB_2016_14.en.pdf

²

https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/recommendations/2015/ESRB_2015_1.hr.pdf?2f237f4dbda37faba90512e4bd828b3d

³

https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/recommendations/2015/ESRB_2015_2.hr.pdf?f50946a869798a48783117ae05a68bd2

dioničarskoga kapitala i relevantnih instrumenata kapitala, nakon čega slijede tri sanacijske mjere: instrument sanacije vlastitim sredstvima, instrument razdvajanja i prijenosa imovine te instrument prodaje. Jedna od tema Vijeća bili su i javni interes i MREL⁴ u kontekstu sanacije kreditnih institucija, odnosno pitanje određivanja MREL zahtjeva. Prezentirani su ciljevi sanacije, moguć javni interes u kontekstu sanacije za grupu kreditnih institucija koje nisu utvrđene kao OSV kreditne institucije te scenariji izračuna MREL zahtjeva za dio kreditnih institucija.

U 2016. godini Vijeće nije objavljivalo upozorenja ni preporuke o primjeni odgovarajućih mjera i instrumenata, a objavilo je dva priopćenja kojima je informiralo javnost o održanim sjednicama i najvažnijim temama i zaključcima provedenih rasprava te Izvještaj o radu Vijeća u 2015. godini.

OPĆA OCJENA FINACIJSKE STABILNOSTI U 2016. GODINI

Zabilježeno dinamiziranje gospodarstva u 2016. godini kao i očekivanja o nastavku gospodarskog rasta smanjili su rizike za hrvatsko gospodarstvo. Ublažavanju unutarnjih ranjivosti zemlje pridonijelo je i smanjenje duga opće države te proračunskog manjka. Međutim, relativno visoka razina duga opće države još čini važan strukturni rizik. Paralelno s time, iako se u 2016. godini udio inozemnog duga u BDP-u uvelike smanjio, njegova visoka razina i nadalje je činila zemlju vrlo ranjivom na moguće promjene uvjeta financiranja. S druge strane, u ekonomskim odnosima s inozemstvom nastavila su se povoljna ostvarenja, a ostvareni višak na tekućem računu platne bilance i očekivanja da će se pozitivan saldo zadržati u sljedećim godinama djelovali su na smanjenje vanjskih neravnoteža.

U 2016. godini strukturne su slabosti unutar financijskog sektora ostale uglavnom nepromijenjene u odnosu na prethodnu godinu, a u prvom su redu bile povezane s visokim udjelom kredita vezanih uz euro odnosno kreditnog rizika koji bi se mogao materijalizirati kod njihovih dužnika zbog promjene tečaja kune prema euru. Slično tome, potencijalni je izvor rizika i rast kamatnih stopa, koje bi također mogle dovesti do smanjene naplativosti kredita za neke dužnike. Važan izvor rizika za financijski sustav čini i koncentracijski rizik kod izloženosti banaka prema grupama povezanih osoba iz nefinancijskih poduzeća i sektora države te tradicionalno visoka koncentracija bankovnog sustava, koja povećava rizike za sustav u cjelini. Navedeni rizici bili su djelomično prigušeni relativno dobrom kapitaliziranošću sustava koju potpomažu malo povoljniji rezultati poslovanja u bankama. S druge strane, najavljeno spajanje kreditnih institucija, utvrđeno je, moglo bi utjecati na porast koncentracijskog rizika u sljedećem razdoblju.

⁴ Minimalni zahtjev za regulatorni kapital i podložne obveze (MREL) jest minimalni iznos regulatornoga kapitala i podložnih obveza koji osigurava sposobnost kreditne institucije da apsorbira odgovarajući iznos gubitaka i da, ovisno o sanacijskoj strategiji, bude dokapitalizirana iznosom koji je dostatan za provedbu preferirane sanacijske strategije, kako bi se postigli ciljevi sanacije.

Ublažavanje financijskih uvjeta nastavilo je obilježavati kretanja na financijskim tržištima. Nastavak snižavanja kamatnih stopa na novčanom tržištu, aktivnih kamatnih stopa poslovnih banaka i stabilan tečaj kune prema euru pridonijeli su poboljšanju domaće komponente pokazatelja financijskog stresa. Inozemna komponenta indeksa financijskog sektora stabilizirala se krajem godine, nakon što su je tijekom godine obilježile povećane kolebljivosti potaknute neizvjesnošću glede Brexita te, u donekle manjoj mjeri, glede američkih predsjedničkih izbora i referendumu u Italiji.

Ipak, rizici povezani s kratkoročnim kretanjima na međunarodnim financijskim tržištima i nadalje su bili znatni, ponajviše zbog mogućeg jačanja nesklonosti riziku pod utjecajem i političkih i gospodarskih događaja. Ovi rizici mogu biti značajni, među ostalim i zbog duljeg razdoblja iznimno blagih uvjeta financiranja koji povećavaju vjerojatnost da će tržišni sudionici prekomjerno preuzimati rizik.

U realnom su se sektoru ranjivosti sektora nefinancijskih poduzeća i kućanstava smanjivale, čemu su, osim nastavka procesa razduživanja tih sektora, pridonosili i dobri poslovni rezultati poduzeća ostvareni tijekom 2014. i 2015., kao i očekivanja dobrih poslovnih rezultata za 2016. godinu. Kod kućanstava rast raspoloživog dohotka zbog rasta plaća i zaposlenosti kao i porast likvidne financijske imovine, poglavito depozita kućanstava, djelovali su na postupno smanjivanje rizika. U skladu s projekcijom HNB-a očekuje se nastavak pozitivnih trendova u oba navedena sektora.

Stanje bankovnog sustava ocijenjeno je kao stabilno s visokom kapitaliziranošću, a rast domaćih izvora financiranja u bilancama banaka bio je potpomognut provedenim razduživanjem prema maticama, što je smanjilo sistemske rizike povezane s prekograničnim financiranjem. Tako je na kraju prosinca 2016. inozemna imovina kreditnih institucija bila veća od njihovih obveza.

MJERE MAKROBONITETNE POLITIKE U 2016.

a) Makrobonitetne aktivnosti HNB-a

Na temelju Zakona o kreditnim institucijama i Odluke o primjeni sloja za zaštitni strukturni rizik Hrvatska narodna banka preispitala je početkom 2016. godine obvezu održavanja zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik za kreditne institucije sa sjedištem u Republici Hrvatskoj. U svrhu preispitivanja provedena je analiza strukturnih elemenata financijske stabilnosti i sveobuhvatna ocjena rizika prisutnih u gospodarstvu. Pritom su relevantni pokazatelji sistemskog rizika upućivali na zaključak da se stupanj strukturnih makroekonomskih neravnoteža nije bitno promijenio u posljednjih godinu dana, unatoč oživljavanju gospodarskog rasta i poboljšanju vanjskih ravnoteža. Osim toga, u uvjetima znatne opterećenosti kućanstava postojećim kreditnim obvezama, aktivnost i cijene na tržištu nekretnina dodatno su se smanjile. Istodobno se visoka koncentracija financijskog sustava dodatno povećala. Na osnovi rezultata provedene analize, Hrvatska narodna banka je u travnju 2016. objavila da neće mijenjati Odluku o primjeni zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik i da će nastaviti redovito pratiti evoluciju sistemskih rizika strukturne prirode. Tako su

kreditne institucije i nadalje dužne održavati regulatorni kapital u visini od 1,5% ili 3% ukupnog iznosa izloženosti riziku.

HNB je u skladu s europskom i domaćom regulativom od početka 2016. godine propisao obvezu izdvajanja zaštitnog sloja kapitala za ostale sistemski važne kreditne institucije (OSV institucije). Tim se kapitalnim slojem financijski sustav i ukupno gospodarstvo štite od sistemskih rizika koji mogu proizaći iz poteškoća u poslovanju, odnosno smanjuje se vjerojatnost prestanka poslovanja pojedinih institucija. Početkom 2016. inicijalno je utvrđivanje OSV institucija rezultiralo identifikacijom devet OSV institucija⁵, a definirano je da te institucije moraju izdvajati zaštitni sloj kapitala za OSV institucije u obliku redovnoga osnovnoga kapitala u visini od 0,2% odnosno 2% ukupnog iznosa izloženosti riziku, ovisno o ocijenjenoj sistemskoj važnosti. U prosincu 2016. HNB je objavio rezultate godišnjeg preispitivanja utvrđivanja OSV institucija kojim je utvrđeno devet OSV institucija koje su bile identificirane i inicijalnim postupkom, a predložene visine zaštitnog sloja za OSV institucije nisu se mijenjale jer nisu bila utvrđena znatna odstupanja u rezultatima u odnosu na inicijalni postupak. Prema odredbama Zakona o kreditnim institucijama one su dužne održavati stopu zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik odnosno stopu zaštitnog sloja za OSV institucije, ovisno o tome koja je veća. S obzirom na to da je stopa zaštitnog sloja za strukturni sistemski rizik u 2016. bila veća, ona se i nastavila primjenjivati.

Hrvatska narodna banka je u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama u 2016. godini za svako tromjesečje preispitala pokazatelje evolucije sistemskih rizika cikličke prirode za potrebe procjene visine stope protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala. Protuciklički zaštitni sloj kapitala je u primjeni od 1. siječnja 2015. na temelju Odluke o stopi protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala. Pritom je riječ o varijabilnom zahtjevu za kapital koji ovisi o cikličkoj komponenti relativnog jaza zaduženosti privatnog sektora (omjeru kredita odobrenih stanovništvu i poduzećima i agregatnog dohotka). Tromjesečna analitička ocjena pokazatelja sistemskih rizika cikličke prirode pokazala je da je unatoč dinamiziranju gospodarske aktivnosti i nadalje prisutna slaba kreditna aktivnost. U skladu s navedenim, HNB je objavio da će se i nadalje zadržati stopa protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala od 0%.

Osim navedenim mjera, HNB je u srpnju 2016. godine donio Odluku o višim ponderima rizika za izloženosti osigurane hipotekom na poslovnim nekretninama. Tako sada ponder rizika iznosi 100% i zamjenjuje preporuku HNB-a iz 2014., odnosno efektivno je povećan s 50%. Odluka je donesena u skladu s Preporukom ESRB/2013/1, a s ciljem smanjenja rizika do kojih dolazi zbog nelikvidnosti na tržištu nekretnina.

⁵ Zagrebačka banka d.d., Zagreb (2,0%), Erste&Steiermärkische Bank d.d., Rijeka (2,0%), Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb (2,0%), Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb (2,0%), Société Générale-Splitska banka d.d., Split (2,0%), Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Zagreb (2,0%), Sberbank d.d., Zagreb (0,2%), Hrvatska poštanska banka d.d., Zagreb (0,2%) i OTP banka Hrvatska d.d., Zagreb (0,2%).

b) Hanfine aktivnosti

Najvažnije aktivnosti u nebankovnom segmentu financijskog sustava nakon potrebnih usklađenja propisa odnosile su se ponajprije na praćenje rizika kod rada onih nebankarskih institucija koje zbog svog položaja imaju značajan utjecaj na hrvatski financijski sustav. Zbog toga, intenzivirano je praćenje poslovanja Zagrebačke burze, tijekom usklađivanja društva SKDD CCP-Smart Clear d.d. s potrebnim propisima s namjerom obavljanja poslova namire transakcija financijskih instrumenata u svojstvu središnje druge ugovorne strane. Hanfa je kontinuirano nadzirala subjekte nadzora, a poseban naglasak je stavljen na praćenje poslovanja društava za osiguranje zbog sprječavanja rizika, pada premije u segmentu obveznog osiguranja i primjene Zakona o osiguranju od 1. siječnja 2016. Općenito nisu zamijećeni značajni rizici na tržištu kapitala, u području poslovanja investicijskih fondova i lizinga. Osnovno je obilježje u području poslovanja investicijskih fondova porast vrijednosti neto imovine i kontinuirana dominacija novčanih fondova. Uzimajući u obzir važnost mirovinskih fondova, nadzor njihova poslovanja bio je intenzivan, a osnovno je obilježje njihova poslovanja kontinuiran rast njihove imovine. Rok usklađenja društava sa Zakonom o faktoringu produljen je do 31. prosinca 2016., pa puna primjena odredbi tog zakona u 2016. nije bila moguća. Tijekom sjednica Vijeća predstavnici Hanfe upoznali su ostale članove Vijeća s poslovanjem svojih subjekata nadzora i određenim pojavama koje mogu imati utjecaj na cjelokupni financijski sektor Republike Hrvatske (utjecaj oporezivanja kapitalne dobiti na trgovanje na Zagrebačkoj burzi, kontinuiran rast imovine i slabije diversificirani portfelji obveznih mirovinskih fondova, izloženost pojedinih faktoring društava prema samo jednom klijentu i rizik prelijevanja na izvore financiranja).

Hanfa je unutar svojih nadzornih aktivnosti razradila i nadzor koji za krajnji cilj ima utvrđivanje važnih financijskih institucija pod nadzorom Hanfe te prezentirala relevantnu metodologiju utvrđivanja tih institucija.

Tijekom 2016. Hanfa je bila uključena u izradu zakona iz svoje nadležnosti, čije se donošenje očekuje u 2017. godini.

c) Mjere usklađivanja s preporukama ESRB-a

Preporuka o zatvaranju praznina u podacima o nekretninama (ESRB 2016/14)

ESRB je krajem 2016. donio preporuku o rješavanju pitanja nedostupnosti podataka u sektoru nekretnina. Glavni je cilj Preporuke za potrebe vođenja politike usmjerene na očuvanje financijske stabilnosti uspostaviti usklađeni okvir za praćenje zbivanja na tržištu nekretnina (stambeni, segment iznajmljivanja i komercijalni), što uključuje definicije i metode za izračun pokazatelja na razini Unije kako bi se osiguralo rano prepoznavanje ranjivosti koje bi mogle dovesti do budućih kriznih razdoblja. Rokovi koji se nameću nacionalnim nositeljima makroprudencijalne vlasti za implementaciju preporuke jesu sljedeći: do kraja 2018. nacionalne makroprudencijalne vlasti trebaju izvijestiti ESRB i Vijeće o onim podacima koji su dostupni te radnjama poduzetima kao odgovor na ovu preporuku. Do kraja 2020. potrebno je izvršiti konačnu implementaciju preporuke. Slijedom navedenoga, s obzirom na to da je HNB jedan od nositelja makroprudencijalne politike u RH, javlja se potreba da se unutar HNB-a oformi sustav praćenja pojedinih rizika povezanih s tržištem nekretnina. Nadalje, uzimajući u obzir veličinu

i važnost domaćeg tržišta nekretnina i njegovih segmenata te ovlasti koje imaju institucije zastupljene u Vijeću za financijsku stabilnost, kao i izloženost kreditnih i ostalih financijskih institucija ovom tržištu javlja se potreba za uključivanjem i ostalih institucija koje reguliraju institucije povezane s tržištem nekretnina ili imaju pristup podacima s tog tržišta. Time bi se osiguralo ispunjavanje zahtjeva iz ove Preporuke, odnosno proširila baza raspoloživih pokazatelja koji su osnova za aktiviranje makroprudencijalnog instrumentarija koji imaju na raspolaganju nositelji makroprudencijalne politike u dijelu ograničavanja izloženosti financijskih institucija rizicima povezanim s ovim tržištem. Pri analizi važnosti pojedinih segmenata tržišta potrebno je voditi se načelom proporcionalnosti.

Vijeće je jednoglasno prihvatilo inicijativu za osnivanje radne skupine za prikupljanje podataka o tržištu nekretnina vezanih uz ispunjavanje zahtjeva iz Preporuke ESRB/2016/14, sastavljene od predstavnika Hrvatske narodne banke, Ministarstva financija i Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga, u koju se po potrebi mogu uključiti i predstavnici drugih institucija.

Preporuke o praćenju materijalno značajnih izloženosti za treće zemlje (ESRB/2015/1), potencijalnim prekograničnim efektima i koordiniranju mjera u EU (ESRB/2015/2)

Na Vijeću je izložena problematika implementacije i usklađivanja s preporukama ESRB-a kojima se u osnovi koordiniraju mjere makroprudencijalne politike u EU-u i trećim zemljama. Članovi Vijeća upoznati su s detaljima analitičkih okvira na osnovi kojih će se provesti navedena implementacija. Unutar EU-a potrebno je harmonizirati korištenje makroprudencijalnih mjera čije automatsko priznavanje nije zakonski regulirano. Prema Preporuci ESRB-a od 15. prosinca 2015. o procjeni prekograničnih učinaka mjera makrobonitetne politike i o dobrovoljnoj uzajamnosti za mjere makrobonitetne politike (ESRB/2015/2) predviđa se donošenje odluke o međusobnom priznavanju mjera u roku od tri mjeseca od donošenja predmetne mjere, odnosno u slučaju donošenja nacionalne mjere potrebno je u roku od dva tjedna od donošenja predmetne mjere zatražiti priznavanje. Odluke je potrebno obrazložiti na osnovi analitičkog okvira za praćenje prekograničnih efekata o čijem je uspostavljanju u HNB-u potrebno izvijestiti ESRB do kraja lipnja 2017. godine. Kada je riječ o trećim zemljama, Preporuka ESRB-a od 11. prosinca 2015. o priznavanju i određivanju stopa protucikličkoga zaštitnog sloja za izloženosti prema trećim zemljama (ESRB/2015/1) osigurava pravila utvrđivanja materijalne značajnosti izloženosti u trećim zemljama, kao i postupke u ovisnosti o fazama kreditnog ciklusa u tim zemljama radi reguliranja efikasne varijabilne kapitalne zaštite u domaćim bankama koje imaju prekogranično poslovanje. Članovi Vijeća upoznati su s analitičkim okvirom (izvještaj o usklađenosti dostavlja se ESRB-u do kraja 2016. godine), na osnovi kojega će se po isteku godine procijeniti materijalna značajnost izloženosti primjenom tada dostupnih podataka.

Izmjena Preporuke ESRB/2012/2 o financiranju kreditnih institucija (ESRB/2016/2)

20. prosinca 2012. ESRB je izdao Preporuku o financiranju kreditnih institucija (ESRB/2012/2), a njezin je cilj poticati održive strukture financiranja kreditnih institucija te pružiti smjernice nacionalnim makrobonitetnim tijelima i Europskom nadzornom tijelu za bankarstvo (EBA) kako to provesti i na taj način smanjiti potencijalne sistemske rizike. Vijeće je bilo informirano o tome da je u ožujku 2016. postojeća Preporuka izmijenjena kako bi se

produljili rokovi za dostavu izvješća o provedbi Preporuke ESRB-u i Vijeću. Osim toga, izmjenom Preporuke u rujnu 2014. godine produljeni su rokovi za dostavu izvještaja o usklađenosti s Preporukom.

HNB je u skladu s rokovima dostavio ESRB-u konačno izvješće o provedbi Preporuke (u srpnju za dijelove A(1) i A(2) odnosno u rujnu 2016. za A(3) dio). Uspostavljenu ocjenu provedivosti planova financiranja kreditnih institucija u HNB-u ESRB je ocijenio potpuno usklađenom s dijelom A Preporuke.

Pritom se na temelju dijela Preporuke A(1), u sklopu šire bilančne strukture, od nacionalnih nadzornih tijela očekuje da pojačaju ocjenu rizika izvora financiranja i likvidnosnog rizika svojstvenih kreditnim institucijama, kao i upravljanja njima, a prema dijelu A(2) od nacionalnog se nadzornog tijela očekuje praćenje planova kreditnih institucija za smanjenje oslanjanja na izvore javnog sektora i ocjena održivosti takvih planova na razini bankovnog sustava (agregiranoj osnovi). Osim navedenog, prema dijelu Preporuke A(3) od nacionalnog nadzornog tijela i nadležnog tijela s makrobonitetnim mandatom očekivala se ocjena učinka planova financiranja kreditnih institucija na tok kredita prema realnoj ekonomiji.

SPORAZUMI I SURADNJA U 2016.

HNB i Hanfa sudjelovali su u radu EBA-e (Europskoga nadzornog tijela za bankarstvo), ESMA-e (Europskoga nadzornog tijela za vrijednosne papire i tržišta kapitala) i EIOPA-e (Europskoga nadzornog tijela za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje) i nastavile su održavati redovitu i uspješnu komunikaciju s ESRB-om i nadležnim tijelima drugih država, što osigurava konzistentniju procjenu prekograničnih efekata povećavajući učinkovitost mjera na međunarodnoj razini.

**PREDSJEDNIK VIJEĆA
ZA FINANCIJSKU STABILNOST
GUVERNER
HRVATSKE NARODNE BANKE**

Boris Vujčić

Zagreb, 23. svibnja 2017.

Dodaci Izvještaju:

Tablica 1. Pregled makroprudencijalnih mjera po zemljama članicama Europske unije

	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	NO	PL	PT	RO	SE	SI	SK	UK	
Zaštitni sloj kapitala i likvidnosti																														
Zaštitni sloj za očuvanje kapitala (ZS(ok))			x	x	x		x	x		x			x			x	x	x	x	x		x	x	x	x	x		x	x	
Protuciklički zaštitni sloj (ZS(pek))	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Zaštitni sloj za globalne sistemski važne institucije (ZS(gsv))						x			x		x					x					x					x			x	
Zaštitni sloj za ostale sistemski važne institucije (ZS(osv))	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik (ZS(ssr))	x		x		x		x	x					x	x								x	x			x	x		x	
Omjeri likvidnosti			x											x								x	x			x				
Limiti za prudencijalne omjere																														
Pokrivenost otplata duga prihodima (DSTI)				x				x						x				x					x		x				x	
Omjer kredita i depozita (LTD)																											x			
Pokrivenost kredita prihodima (LTI)															x														x	
Pokrivenost kredita vrijednošću kolaterala (LTV)				x	x		x	x		x				x	x							x	x	x	x	x	x		x	
Amortizacija kredita																						x	x				x		x	
Dospijee kredita								x															x		x				x	
Ostale mjere																														
Stup 2			x		x																	x					x	x		
Ponderi rizika		x									x			x									x				x	x	x	x
Ponderi rizika i gubitak zbog nastanka statusa neispunjavanja obveza (LGD)																							x							
Testiranje osjetljivosti/ otpornosti na stres			x	x											x								x				x		x	
Ostalo			x		x		x								x	x									x			x		x

Napomena: Tablica je sastavljena na osnovi informacija dostupnih HNB-u. Navedene su mjere koje su u skladu s europskom regulativom, odnosno Uredbom (EU) br. 575/2013 o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva (CRR) te Direktivom 2013/36/EU o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima (CRD IV). Popis kratica s objašnjenjima nalazi se na kraju.

Izvori: ESRB; HNB; notifikacije središnjih banaka i internetske stranice središnjih banaka zaključno s krajem studenoga 2016.

Tablica 2. Provedba makroprudencijalne politike i pregled makroprudencijalnih mjera u Hrvatskoj

Provedba makroprudencijalne politike/mjere	Godina uvođenja	Cilj (primarni, no ne isključivi)	Opis mjere	Temelj za standardne makroprudencijalne mjere u pravu Unije	Datum aktivacije mjere	Učestalost revizije
Makroprudencijalne mjere koje je provodio HNB prije uvođenja CRD-a IV						
Prije uvođenja CRD-a IV HNB se koristio različitim mjerama makroprudencijalne prirode od kojih su najvažnije navedene i opisane u: a) Galac, T. i Kraft, E. (2011.): http://elibrary.worldbank.org/doi/pdf/10.1596/1813-9450-5772 b) Vujčić, B. i Dumičić, M. (2016.): https://www.bis.org/publ/bppdf/bispap86l.pdf						
Makroprudencijalne mjere predviđene CRD-om IV koje provodi tijelo nadležno za provedbu makroprudencijalne politike						
Zaštitni sloj za očuvanje kapitala (ZS(ok))	2014.	Rast kredita i zaduženosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	Rano uvođenje: na razini od 2,5%	Čl. 160(6) CRD-a	1. siječnja 2014.	Diskrecijska odluka
Zaštitni sloj za očuvanje kapitala (ZS(ok))	2015.	Rast kredita i zaduženosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	Mala i srednja investicijska društva izuzeta iz obveze održavanja zaštitnog sloja za očuvanje kapitala	Čl. 129. (2.) CRD-a	10. lipnja 2015.	Diskrecijska odluka
Protuciklički zaštitni sloj (ZS(pck))	2015.	Rast kredita i zaduženosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1 i provedbom Preporuke ESRB/2014/1	ZS (pck) 0%	Čl. 136. CRD-a	1. siječnja 2016.	Tromjesečno
Protuciklički zaštitni sloj (ZS(pck))	2015.	Rast kredita i zaduženosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	Mala i srednja investicijska društva izuzeta iz obveze održavanja protucikličkoga zaštitnog sloja kapitala	Čl. 130. (2.)	10. lipnja 2015.	Diskrecijska odluka
Zaštitni sloj za ostale sistemski važne institucije (ZS(osv))	2015.	Ograničiti sistemski učinak neusklađenih poticaja radi smanjenja moralnog hazarda u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	Utvrđivanje devet OSV-a s odgovarajućim stopama zaštitnog sloja kapitala: 2,0% za OSV: Zagrebačka banka d.d., Zagreb, Erste&Steiermärkische Bank d.d., Rijeka, Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb, Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb, Soci�t� G�n�rale-Splitska banka d.d., Split, Addiko Bank d.d., Zagreb; 0,2% za OSV: OTP banka Hrvatska d.d., Zadar, Sberbank d.d., Zagreb, Hrvatska poštanska banka d.d., Zagreb	Čl. 131. CRD-a	1. veljače 2016.	Jednom godišnje
Zaštitni sloj za strukturni sistemski rizik (ZS(ssr))	2014.	Rast kredita i zaduženosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	Dvije stope ZS (ssr-a) (1,5% i 3%) primijenjene su na dvije podgrupe banaka (tržišni udio < 5%, tržišni udio > 5%). Primijenjeno na sve izloženosti.	Čl. 133. CRD	19. svibnja 2014.	Jednom godišnje
Ponderi rizika za izloženosti osigurane hipotekom na stambenim nekretninama	2014.	Rast kredita i zaduženosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	Stro�e definiranje stambenih nekretnina za primjenu povlaštenih pondera rizika (npr. vlasnik ne može imati više od 2 stambene nekretnine, izuzimaju se kuće za odmor, potreba uvođenja kategorije stambenih objekata u kojima stanuju vlasnici ili	Čl. 124., 125. CRR-a	1. siječnja 2014.	Diskrecijska odluka
Ponderi rizika za izloženosti osigurane hipotekom na poslovnim nekretninama	2014.	Smanjenje i sprječavanje pretjerane ročne neusklađenosti i tržišne nelikvidnosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	HNB je izdao preporuku bankama (pravno neobvezujuća mjera) o izbjegavanju uporabe pondera rizika od 50% za izloženosti osigurane poslovnim nekretninama u uvjetima niske tržišne likvidnosti.	Čl. 124., 126. CRR-a	1. siječnja 2014.	Diskrecijska odluka
Ponderi rizika za izloženosti osigurane hipotekom na poslovnim nekretninama	2016.	Smanjenje i sprječavanje pretjerane ročne neusklađenosti i tržišne nelikvidnosti u skladu s Preporukom ESRB/2013/1	Odluka o višim ponderima rizika za izloženosti osigurane hipotekom na poslovnim nekretninama. Ponder rizika 100% (zamjenjuje preporuku HNB-a iz 2014., odnosno efektivno je povećan s 50%).	Čl. 124., 126. CRR-a	1. srpnja 2016.	Diskrecijska odluka
Ostale mjere i aktivnosti politike koju provode tijela nadležna za makroprudencijalnu politiku, a koje su važne za tu politiku						
Zaštita i podizanje svijesti potrošača	2013.	Podizanje svijesti i kreditne sposobnosti dužnika u skladu s Preporukom ESRB/2011/1	Odluka o sadržaju i obliku u kojem se potrošaču daju informacije prije ugovaranja pojedine bankovne usluge (kreditne institucije obvezne su obavještavati klijente o promjenama kamatnih stopa i valutnom riziku).		1. siječnja 2013.	Diskrecijska odluka
Zaštita i podizanje svijesti potrošača	2013.	Podizanje svijesti i kreditne sposobnosti dužnika u skladu s Preporukom ESRB/2011/1	Izmjena odluke od 1. siječnja 2013. (kreditne institucije bile su obvezne pružati i informacije o povijesnim oscilacijama valute u kojoj je nominiran kredit ili valute uz koju je kredit vezan u odnosu na domaću valutu u proteklih 12 i 60 mjeseci).		1. srpnja 2013.	Diskrecijska odluka
Strukturne repo operacije	2016.		Cilj je operacija na tržištu osigurati bankama dugoročnije izvore kunske likvidnosti po kamatnoj stopi konkurentnoj kamatnim stopama na ostale izvore kunske likvidnosti banaka, na temelju dužničkih vrijednosnih papira izdavatelja iz Hrvatske kao instrumenta osiguranja.		1. veljače 2016.	Diskrecijska odluka
Zaštita i podizanje svijesti potrošača	2016.	Pitanja financijske stabilnosti povezana s razinom svijesti dužnika o rizicima	HNB daje čvrste preporuke (javno) dužnicima da pazno analiziraju dostupne informacije i dokumentaciju o ponuđenim proizvodima i uslugama prije donošenja konačne odluke, kao što je običaj i u slučaju bilo kojeg drugog ugovora.		1. rujna 2016.	Diskrecijska odluka
Ostale mjere važne za makroprudencijalnu politiku koje su izvan opsega i mandata HNB-a						
Zaštita i podizanje svijesti potrošača	2013.	Pitanja financijske stabilnosti zbog kamatnog i valutnog rizika	Izmjena i dopune Zakona o potrošačkom kreditiranju: za utvrđivanje kamatne stope definirani su fiksni i promjenjivi parametri, čime se ograničava učinak aprecijacije tečaja na stambene kredite na maksimalno 20%.		1. prosinca 2013.	Diskrecijska odluka
Zaštita i podizanje svijesti potrošača	2014.	Pitanja financijske stabilnosti zbog kamatnog i tečajnog rizika	Izmjena i dopune Zakona o potrošačkom kreditiranju: banke su obvezne obavještavati svoje klijente o tečajnom i kamatnom riziku u pisanom obliku.		1. siječnja 2014.	Diskrecijska odluka
Zaštita i podizanje svijesti potrošača	2015.	Pitanja financijske stabilnosti zbog valutnog rizika	Izmjena i dopune Zakona o potrošačkom kreditiranju: zamrzavanje tečaja CHF/HRK na 6,39		1. siječnja 2015.	Diskrecijska odluka
Zaštita i podizanje svijesti potrošača	2015.	Pitanja financijske stabilnosti zbog valutnog rizika	Izmjena i dopune Zakona o potrošačkom kreditiranju: konverzija kredita u �vcarskim francima		1. rujna 2015.	Diskrecijska odluka

Izvor: HNB

Popis kratica korištenih u dodacima Izvještaju

CHF	švicarski franak
CRD IV	Direktiva 2013/36/EU o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima
CRR	Uredba (EU) br. 575/2013 o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva
čl.	članak
d.d.	dioničko društvo
ESRB	Europski odbor za sistemske rizike
EU	Europska unija
HNB	Hrvatska narodna banka
HRK	kuna
OSV	ostale sistemski važne (kreditne institucije)

Dvoslovne oznake za zemlje

AT	Austrija	IT	Italija
BE	Belgija	LT	Litva
BG	Bugarska	LV	Letonija
CY	Cipar	LU	Luksemburg
CZ	Češka	MT	Malta
DE	Njemačka	NL	Nizozemska
DK	Danska	NO	Norveška
EE	Estonija	PL	Poljska
ES	Španjolska	PT	Portugal
FR	Francuska	RO	Rumunjska
GR	Grčka	SE	Švedska
HR	Hrvatska	SI	Slovenija
HU	Mađarska	SK	Slovačka
IE	Irska	UK	Ujedinjeno Kraljevstvo